

Nr B 15

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om befrielse för utländska medborgare från retroaktiv skyldighet att erlägga folkpensionsavgift.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: B 143 av herr *Lundström* och fru *Gärde Widemar* samt II: B 182 av herr *Rimmerfors* har hemställts, »att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om sådan avkortning av slutlig och tillkommande skatt som erfordras för undgående av retroaktiv tillämpning av den i kungl. kungörelserna den 21 september 1956 och 27 juni 1957 stadgade skyldigheten att utgiva folkpensionsavgift för 1957 resp. 1958».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 61 vid årets förra riksdag.

Bestämmelser om *skyldighet att erlägga folkpensionsavgift* finns i 19 § lagen om folkpensionering. I princip är envar skyldig erlägga sådan avgift för år, under vilket till statlig inkomstskatt taxerad inkomst beräknas för honom, under förutsättning att han vid årets slut fyllt minst 18 och högst 66 år. Vidare fordras att vederbörande skall vara mantalsskriven här i riket för året näst före taxeringsåret samt att han vid tryckningen av stomme till inkomstlängd för taxeringsåret var svensk medborgare. Inkomstlängden för ett taxeringsår brukar tryckas i slutet av april eller början av maj året dessförinnan. Folkpensionsavgiftens storlek bestämmes av storleken av den vid taxeringen beräknade inkomsten. Det är således inkomsten för året före taxeringsåret, som ligger till grund för skyldigheten att utge folkpensionsavgift.

Beträffande *betalningen av folkpensionsavgiften* stadgas i 1 § uppbördsförordningen, att sådan avgift i förordningen räknas såsom skatt. Detta innebär att avgiften inräknas i den preliminära skatten och således betalas året före det då avgiftsskyldighet föreligger. Detta förhållande har bl. a. föranlett bestämmelsen i 25 § uppbördsförordningen, att vid debitering av preliminär B-skatt skall iakttagas att folkpensionsavgift icke påföres någon för inkomstår före det under vilket han fyller 17 år eller efter det under vilket han fyllt 65 år.

Sverige har under senare år med andra stater ingått ett flertal konventioner om social trygghet m. m., vilka inneburit att här i riket bosatta medborgare i ifrågavarande stater blivit jämställda med svenska medborgare i fråga om bl. a. rätten till folkpension. Samtidigt har också ålagts dessa främ-

mande medborgare samma skyldighet att utge folkpensionsavgift som svenska medborgare. Sålunda har t. ex. en sådan konvention trätt i kraft mellan Sverige och Frankrike den 1 januari 1958. Enligt kungörelse den 24 januari 1958 (nr 24) angående tillämpning mellan Sverige och Frankrike av vissa europeiska avtal om social trygghet m. m. skall här i riket bosatt fransk medborgare fr. o. m. den 1 januari 1958 ha samma skyldighet att erlägga folkpensionsavgift som svensk medborgare. Detta innebär att ifrågavarande franska medborgare i samband med 1958 års debitering av slutlig skatt blir påförda folkpensionsavgift. Emellertid torde sådan avgift icke ha medräknats i deras under 1957 erlagda preliminära skatt, därest denna utgått som B-skatt eller som A-skatt, vari jämkning erhållits. Före den 24 januari 1958 saknades nämligen i gällande författningar bestämmelser om skyldighet för här i riket bosatta franska medborgare att utge folkpensionsavgift.

På liknande sätt har andra främmande medborgare ålagts betala folkpensionsavgift även om de vid erläggande av preliminär skatt i viss utsträckning icke kunnat känna till att de i samband med kommande taxering skulle debiteras sådan avgift. Sålunda ålades västtyska medborgare genom en kungörelse den 21 september 1956 (nr 488) att erlägga folkpensionsavgift fr. o. m. år 1957, och samma skyldighet föreskrevs fr. o. m. år 1958 för italienska medborgare genom en kungörelse den 27 juni 1957 (nr 458).

I motionerna framhålles, att övergångsbestämmelserna till bl. a. de nyss angivna kungörelserna givits sådan utformning, att folkpensionsavgift påförts vederbörande redan för året efter det kungörelse utfärdats. Eftersom de berörda skattskyldiga inte förrän i slutet av det år, på vars inkomst avgift första gången beräknats, kan få kännedom om sin skyldighet att utgöra avgift på grund av densamma, har härigenom avgiftsskyldigheten fått en retroaktiv effekt.

I regel torde olägenheten härav ha varit mindre betydande, nämligen i alla de fall, där preliminärskatt uttagits enligt tabell, i vilket uttag folkpensionsavgiften ju ingår. Emellertid torde det inte sällan ha förekommit, att här mantalsskrivna utlänningar debiterats B-skatt eller erhållit jämkning i sin preliminära skatt, varvid, såvitt angår beslut meddelade före utfärdandet av ovannämnda kungörelser, någon folkpensionsavgift icke beräknats. När sådan avgift sedan debiterats, har i berörda fall en opåräknad kvarstående skatt uppkommit.

Särskilt stötande lär detta ha varit, när jämningsbeslut meddelats i samband med utflyttning ur riket. Såväl de skattskyldiga själva som de svenska uppborndsmyndigheterna har vid sådan utflyttning haft anspråk på att en såvitt möjligt slutgiltig reglering av de utflyttandes skatteskuld skett. De utlänningar, som före utflyttning behörigen deklarerat sina inkomstförhållanden, torde också ha bibragts uppfattningen, att deras konto med skattemyndigheterna varit definitivt utjämnat.

En reglering av det påtalade missförhållandet synes särskilt motiverad för de fall, där jämningsbeslut meddelats i samband med utflyttning ur riket,

utan att folkpensionsavgift därvid beräknats. I likformighetens intresse vore det måhända riktigast att verkställa den så, att avgiftsdebiteringen, åtminstone sådan som skett i samband med inkomsttaxering år 1957 eller senare och således normalt ännu icke föranlett inbetalning av kvarstående skatt, undanröjdes för samtliga här berörda avgiftsskyldiga.

I de vid A-riksdagen väckta motionerna I: 61 och II: 109 upptogs berörda problem och yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla, att vid utsträckning till utländska medborgare av skyldighet att utgöra folkpensionsavgift all retroaktivt verkande avgiftsskyldighet undvikas. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 24 anförde andra lagutskottet bl. a. att i flera överenskommelser, som Sverige ingått med andra stater om social trygghet, tidpunkten för inträde av den utländska medborgarens skyldighet att erlägga folkpensionsavgift bestämts så att den medfört vissa icke önskvärda konsekvenser. Som exempel åberopades kungörelsen den 24 januari 1958 (nr 24), enligt vilken en fransk medborgare, som varit mantalsskriven här i riket för år 1957 men flyttat ur riket nämnda år, i samband med 1958 års taxering kunde bli påförd folkpensionsavgift, om övriga förutsättningar härför förelåg. Debiteringen av folkpensionsavgift skedde således i detta fall, trots att den franske medborgaren aldrig kunnat bli berättigad till folkpension. Vidare anfördes att de franska medborgare, som under 1957 betalat preliminär B-skatt eller erhållit jämkning i sin preliminära A-skatt, i regel inte i förväg betalat folkpensionsavgift för 1958, eftersom skyldighet för dem att erlägga sådan avgift föreskrevs först genom kungörelsen den 24 januari 1958. Nu nämnda förhållanden var enligt utskottets mening ägnade att medföra gagnlöst arbete för berörda myndigheter och skapa irritation bland de avgiftsskyldiga. Liknande oformligheter hade uppkommit, då andra grupper av utländska medborgare ålagts skyldighet att erlägga folkpensionsavgift i samband med ikraftträdandet av avtal om social trygghet. Utskottet ansåg att berörda oformligheter i görligaste mån borde undvikas i de fall, då det i framtiden kunde komma i fråga att ålägga nya grupper av utländska medborgare att erlägga folkpensionsavgift. Sålunda framförda synpunkter ansåg andra lagutskottet böra genom skrivelse bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Utskottet

Skyldighet att erlägga folkpensionsavgift åligger i princip varje svensk medborgare för år, under vilket för honom beräknas till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, under förutsättning att han vid årets slut fyllt minst 18 och högst 66 år. Vidare fordras att han mantalsskrivits här i riket för året näst före taxeringsåret samt att han vid tryckningen av stomme till inkomstlängd — d. v. s. i slutet av april eller början av maj året före taxeringsåret — var svensk medborgare. Till grund för beräkningen av folkpensionsavgift ligger nyssnämnda taxerade inkomst.

Under senare år har Sverige med ett antal andra stater träffat avtal om social trygghet, vilka bl. a. inneburit att här i riket bosatta medborgare i ifrågavarande främmande stater blivit jämställda med svenska medborgare i fråga om rätt till folkpension. I samband därmed har de utländska medborgarna ålagts skyldighet att erlägga folkpensionsavgift. I flera fall har skyldigheten förklarats skola inträda i nära anslutning till tidpunkten för avtalets ikraftträdande. Detta var t. ex. fallet med avtalen mellan Sverige och Västtyskland resp. Italien, varom bestämmelser intagits i de av motionärerna angivna kungörelserna. Senare har samma förhållande inträffat genom avtalet mellan Sverige och Frankrike, varigenom här i riket bosatta franska medborgare från och med år 1958 likställts med svenska medborgare i fråga om rätten till folkpension varjämte de franska medborgarna genom kungörelse den 24 januari 1958, nr 24, ålagts erlägga folkpensionsavgift för tiden från och med år 1958.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har riksdagen på hemställan av andra lagutskottet tidigare i år beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening ge Kungl. Maj:t tillkänna vad andra lagutskottet anfört i utlåtande nr 24 vid A-riksdagen. I detta utlåtande framhölls att vissa oformligheter uppkommit på grund av att utländska medborgare ålagts skyldighet att erlägga folkpensionsavgift i nära anslutning till tidpunkten för ikraftträdandet av olika avtal om social trygghet. Enligt utskottets uppfattning borde sådana oformligheter i görligaste mån undvikas i de fall, då det i framtiden kunde komma i fråga att ålägga nya grupper av utländska medborgare skyldighet att erlägga folkpensionsavgift.

I de nu förevarande motionerna yrkas att västtyska och italienska medborgare, vilka genom kungörelser den 21 september 1956, nr 488, respektive den 27 juni 1957, nr 458, ålagts skyldighet att erlägga folkpensionsavgift fr. o. m. den 1 januari 1958 måtte medgivas restitution av pensionsavgift som beräknats på grundval av inkomster före sistnämnda dag.

Bevillningsutskottet delar den uppfattning som motionärerna och tidigare även riksdagen givit uttryck åt, nämligen att valet av tidpunkt för inträde av skyldighet att erlägga folkpensionsavgift i nu nämnda fall medfört att avgiftsskyldigheten i viss utsträckning fått retroaktiv effekt. Detta är emellertid inte endast fallet med de kungörelser som omfattas av motionärernas yrkanden. Bortsett från äldre fall har på senare tid liknande förhållanden uppkommit beträffande belgiska medborgare jämlikt kungörelsen den 26 april 1957, nr 150, och beträffande franska medborgare enligt kungörelsen den 24 januari 1958, nr 24. Givetvis är det angeläget att man i framtiden söker undvika sådan retroaktivitet. Huruvida man lämpligen bör anordna ett restitutionsförfarande för ifrågavarande grupper utländska medborgare finner utskottet mer tveksamt, inte minst med hänsyn till att praktiska svårigheter torde föreligga att få till stånd en rättvist verkande restitution. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t i samband med överväganden rörande utformningen av bestämmelser om tidpunkten för avgiftsskyldighetens inträde i kommande avtal jämväl prövar om och i så fall i vilken omfattning

en restitution av redan erlagda avgifter kan vara lämplig att genomföra. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat de föreliggande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: B 143 av herr Lundström och fru Gärde Widemar samt II: B 182 av herr Rimmerfors om viss avkortning av skatt i syfte att undvika retroaktiv skyldighet för utländska medborgare att erlægga vissa folkpensionsavgifter måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 6 november 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Hagberg, Eriksson, Spetz, Snygg, Erik Jansson, Söderquist, Wolgast*, Hellebladh och Alvar Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Nilsson i Svalöv*, Allard, Magnusson i Borås, Gustafson i Göteborg, Wiklund*, Larsson i Luttra*, Stenberg*, Forsberg och Carlsson i Västerås.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.